

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Η τηλεόραση, η οποία ανά πάσα στιγμή επιβεβαιώνει τη λογική του **νικητή** και του **χαμένου**, του **ισχυρού** και του **αδυνάτου**, του **«πετυχημένου»**, του **επώνυμου** ασκεί μια διαβρωτική επιρροή σε εμάς, αλλά κυρίως στη νεολαία μας. Ζούμε σε ένα πολιτισμό αλυσοδεμένο σε προγράμματα και εκπληρώσεις. Στόχος η **απόκτηση των πάντων** και χάνουμε σταδιακά την **ανθρωπινότητά** μας. Διαθέτουμε ολοένα και λιγότερο χρόνο για την **ουσιαστική ζωή** μας. Γοητευόμαστε σε σημείο ψύχωσης με τις διασημότητες, τα είδωλα, τους «χαρισματικούς»! **Απομακρυνόμαστε εγωιστικά** από τον διπλανό μας και ξεχάσαμε την αξία της συμμετοχικότητας στο γενικό καλό. Οι αξίες της **συνεργασίας** και της **συνεισφοράς** έχουν αντικατασταθεί με τον **ανταγωνισμό** και την **αντιζηλία**. Κυριαρχεί η «πίστη», ότι μπορεί να μας σώσει μόνον η **δύναμη των μηχανισμών** και της **τεχνολογίας**. Από τις διαρκείς διαμάχες αναδύεται εκτεταμένη **κοινωνική παθητικότητα** και **απελπισία**. Ο άνθρωπος απόγινε ένα απλό **εργαλείο**. **Η κουλτούρα** μάς **οδηγεί στον ατομικισμό, τον εγωισμό και απανθρωπισμό!**

Η κοινωνία μας είναι ό,τι πιο **πολύπλοκο** υπάρχει, γιατί οι ανθρώπινες σχέσεις επηρεάζονται από την βούληση και τις ανθρώπινες επιθυμίες, που είναι άκρως αστάθμητες. Το καυτό **πρόταγμά** μας είναι: **πώς η πολυπλοκότητα θα μετατραπεί σε αρμονική απλότητα!**

Η φύση και η ζωή μάς διδάσκουν, ότι το **πολύπλοκο** είναι **συνυφασμένο με το απλό**. **Συνυπάρχουν και τα δύο**. Συνήθως το πολύπλοκο έχει μια απλή προέλευση, ενώ εκείνο που φαίνεται επιφανειακά απλό, συνήθως, κρύβει κάτι πολύπλοκο. **Η Γη** μας είναι ένας μικρός Πλανήτης μέσα στο Σύμπαν, αλλά κρύβει μια άπειρη πολυποικιλότητα και μεταβλητότητα, επειδή όμως είναι **αποτέλεσμα αρμονίας** συνιστά ωραιότατη και μοναδική **Οντότητα**. Ένα **«απλό ζωικό μόριο»** **ασύλληπτα πολύπλοκο** γιατί **εμπεριέχει έναν ολόκληρο κόσμο**.

Ένα αντικείμενο με αρμονική συνοχή φαίνεται γενικά απλό και ωραίο. Όταν **γνωρίζουμε τη δομή και τις σχέσεις του πράγματος με τα άλλα** μας φαίνεται **οικείο**.

Τα συναισθήματά μας παίζουν καίριο ρόλο. Το **μίσος** πχ δίνει πιο «καθαρές απαντήσεις», ενώ η **φιλία** τρέφεται με **λεπτοφυείς και εναισθητες σχέσεις**. Η **έλλειψη ενδιαφέροντος** συνήθως προκαλεί **απαξίωση**. Η **υπεραπλούστευση**, εξάλλου, μάς οδηγεί σε **στερεότυπα**, που δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα. Πολύ εύκολα λέμε ότι οι αντίπαλοί μας είναι... «κακοί», μειονεκτούν ή ότι εμείς έχουμε δίκαιο, ενώ σε **όσους αγαπάμε** ανακαλύπτουμε πάρα πολλά **θετικά στοιχεία!**

Από τον Κάρολο Δαρβίνο οι βιολόγοι είχαν υιοθετήσει την αντίληψη, ότι ο **ανταγωνισμός** είναι η καθοριστική δύναμη για περαιτέρω εξέλιξη όλων των μορφών ζωής. Ο ανταγωνισμός, όμως, όπως διαπιστώνεται στην πράξη, **ωθεί την εξέλιξη σε εκτροπή και σε διάσπαση**. Απέναντι σε αυτή τη διασπαστική δύναμη του ανταγωνισμού αναπτύσσεται μια άλλη συμπληρωματική δύναμη, **υπεύθυνη για τη συνοχή καθετί ζωντανού**. Άλλως δεν θα υπήρχαν, **σύνολα, κοινότητες και κοινωνίες**. Σχεδόν όλα τα σπουδαία επιτεύγματα του ανθρώπου που φαίνονται ότι οφείλονται **στον ανταγωνισμό** κρύβουν και μια **αντίρροπη δύναμη συνοχής και συνεργασίας**.

Υπάρχουν τρεις βαθμίδες **«συν-εργασίας»** των ατόμων που αποβλέπουν σε κάποιο όφελος, αλλά διαφέρουν ποιοτικά, ως προς το σκοπό και τη μέθοδο. Ο **ανταγωνισμός** με αποτελέσματα πιο εμφανή, αλλά είναι καταστροφικός γιατί απομονώνει τους ανθρώπους. Ο **συναγωνισμός**, με εξαίρεση την νεότερη αμβλυμένη συναγωνιστική έννοια, βρίσκεται πιο κοντά στην **ευγενή άμιλλα**, που συνιστά εξιδανικευμένη συνεργασία. «**Ένθα γαρ άμιλλα ενταύθα και νίκη εστί**» (Αριστοτέλης)..

Η όλη συν-εξέλιξη οφείλεται κυρίως σε έναν υγιή **συναγωνισμό** και την **ευγενή άμιλλα**. Οι άνθρωποι χωρίς αντιπαλότητες έρχονται πιο κοντά, αμιλλώνται για την ατομική βελτίωση, που συμβάλλει και στο γενικό καλό, καθόσον από τη **συνεργασία** **αναφύονται κοινά αποτελέσματα**, που **αναδύονται από ένα πιο λεπτοφυές επίπεδο συνεργασίας**: Από τον **δημιουργικό διάλογο**.

Αυτός είναι ο διάλογος **επί της ουσίας** με σκοπό τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών **ανάδυσης νέων απόψεων και λύσεων**. Δεν είναι μια απλή **ανταλλαγή απόψεων**, ούτε μια συζήτηση με την έννοια χτυπημάτων «πέρα δώθε», δίκην παιχνιδιού επιτραπέζιας αντισφαίρισης (πιγκ πονγκ)!

Στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων οι άνθρωποι προσέρχονται με «μη διαπραγματεύσιμες πεποιθήσεις» (κόκκινες γραμμές), που πολύ δύσκολα μπορεί να κατανοηθούν ή να ερμηνευτούν ως έχουν. Σε ένα **δημιουργικό διάλογο** οι απόψεις αυτές **μπορεί και πρέπει** να κοινοποιηθούν, αλλά για λίγο να **παραμείνουν στην άκρη μέχρι να βρεθεί ικανός τρόπος ικανοποίησης** μέσα σε μια διαδικασία **συλλογικής δημιουργικότητας**.

Κάτω από ευνοϊκές συνθήκες η **συν-ομιλία πλημμυρίζει από δημιουργικότητα**. Σε αυτή τη φάση λέγεται ότι επικρατεί η «**δημιουργική ασάφεια**». Όντως μια τέτοια πολύτιμη φάση αναπτύσσεται σε όλα τα είδη δημιουργίας σε κάθε τέχνη. Πρόκειται για μια «**τυρβώδη**» διαδικασία **ανάλυσης, σύγκρισης, επιλογής και σύνθεσης**. Τότε τα θέματα αναλύονται ελεύθερα σε λεπτότερα στοιχεία που αντιπαρατίθενται και ανασυντίθενται σε νέες απόψεις και συνδυασμούς. **Από την αρμονική αυτή σύνθεση αναδύονται νέες προσεγγίσεις που οδηγούν σε λύσεις που καμία από τις μεμονωμένες απόψεις δεν ήταν δυνατόν να προβλέψει**.

Επιγραμματικά, τα κρίσιμα στοιχεία (αξίες) ευδόκιμου δημιουργικού διαλόγου είναι: Η **αυθεντικότητα** ήτοι η ειλικρίνεια των μερών. Η **καλή διάθεση και ευγένεια**. Η **υπευθυνότητα** ήτοι το θεμέλιο της ηθική στάσης. Η **πίστη για το κοινό αποτέλεσμα της συνεργασίας**. Τότε, και μόνον τότε, το κάθε μέρος αναλαμβάνει με **καλή διάθεση και ευπρέπεια την αληθή ευθύνη του** έναντι της όλης διαδικασίας. Οι συνθήκες του διαλόγου **ξαφνιάζουν θετικά**, γιατί αναδύονται **απροσδόκητες ιδανικές λύσεις**. Τα μέρη θεωρούν τον εαυτό τους **νικητή (win win)**, γιατί **έχουν συμβάλει στο αναδύμενο κοινό αποτέλεσμα**. Δεν έχουμε, τότε, έναν απλό συμβιβασμό. **Ο συμβιβασμός συνήθως είναι χειρότερος από την ήττα, ακόμη και ως έντιμος**, γιατί όλοι αισθάνονται ότι υπέκυψαν στην ανάγκη και συνήθως **χωρίζονται σε νικητές και ηττημένους**.

Συμπερασματικά: όταν η **αξία της αλήθειας** συνδυαστεί αρμονικά με το **κάλλος** τότε το **αγαθό** γίνεται πιο από και **κρυσταλλώνονται πεποιθήσεις και πιστεύω** που **εγκολπώνονται στην αξία της ιερότητας**. Τότε αναδύονται η **εμπιστοσύνη, η ελπίδα** και τελικά η **αγάπη**.

Στον **ανταγωνισμό** συνήθως επιβάλλεται ο **ισχυρότερος**, αλλά τότε ο δεσμός είναι **ασταθής** και **διαρκεί όσο υπάρχει η δύναμη επιβολής**. **Ο δεσμός που επιτυγχάνεται με συνεργασία και αρμονική σύνθεση, επειδή γίνεται κοινά αποδεχτός είναι πιο σταθερός**. Ο **ισχυρότερος δεσμός επιτυγχάνεται με τον δημιουργικό διάλογο** μεταξύ των μερών.

Ο διάλογος φέρνει όλα τα όντα της φύσεως σε **αρμονική σύνθεση**, ακόμη και τα αντίθετα, μέσα στο πλαίσιο της χρυσής αναλογίας και του άριστου μέτρου. Τότε αναδύονται νέες δυνάμεις που **δεν μπορούν να δώσουν τα επιμέρους στοιχεία**. Ο δημιουργικός διάλογος **συνιστά σημαντική αρετή**, ως σύνθεση πολλών αξιών (αλήθειας, κάλλους, αγαθού, ιερού) και **απαιτεί δια βίου άσκηση**.

Ο άνθρωπος χωρίς τον άλλον είναι «μισός» άνθρωπος. Αναζητεί το «έτερο ήμισυ», που τον συμπληρώνει και τον καθιστά ένα όλο. Είναι όμως κοινή πεποίθηση όλων μας, ότι μας ενώνουν μόνον οι **κοινές αξίες** μας, τις οποίες αποκλειστικά ο άνθρωπος δημιουργεί. Η εποχή μας, δυστυχώς, **κυριαρχείται από τον ανταγωνισμό**, που απομονώνει τους ανθρώπους και καταστρέφει την αγνή **αγάπη που συνέχει την κοινωνία**. Είμαστε υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουμε τα τεράστια προβλήματα **επιβίωσης και ανάπτυξης με κοινή προσπάθεια**. Οφείλουμε να **συνεννοηθούμε**.

Κοντολογίς ο πιο γόνιμος **τρόπος συζήτησης επίλυσης κάθε είδους προβλήματος** είναι ο **δημιουργικός διάλογος**. Συνιστά φυσική μας ανάγκη. Έχει την ίδια ζωτική σημασία για το πνεύμα μας αντίστοιχα με εκείνη της **αναπνοής** για τη ζωή μας. **Όχι σπάνια, όμως, η σύνεση επιβάλλει τη διακοπή του**. Ο διάλογος τόσο στη διεξαγωγή του, όσο και στη διακοπή του **συνιστά Τέχνη!**

Άρα απαιτεί πρώτιστα **ψυχική καλλιέργεια και ολιστική Παιδεία!**

Δημήτρης Κ. Μπάκας

5 Μαρτίου 2021